

Så gick det till

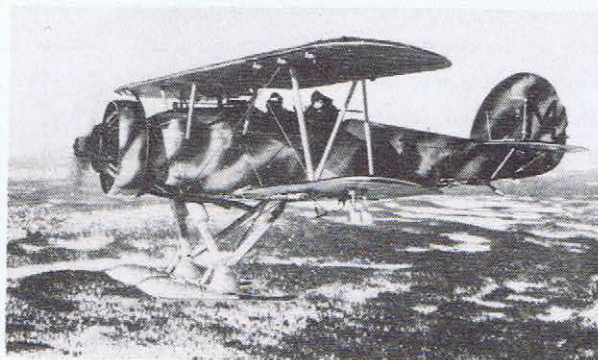
F 19- ETT FEMTONÅRSMINNE

Under finsk-ryska vinterkriget 1939-40 deltog som bekant ett frivilligt svenskt flygförband vid försvaret av norra Finland. För den yngre generationen i flygvapnet är denna episod kanske mindre känd, varför några ord om expeditionen kan vara av intresse.

Förbandet bestod av 250 man och två lottor, och det sattes upp i januari. Personalen kom från flygledningen, Barkarby, Frösön, Västerås, Hägernäs, Malmen och Karlsborg. Det svenska frivilligförbandet kallades F 19 och ingick i Svenska frivilligkåren. Operationsområdet sträckte sig från Uleåborg till Petsamo, från Torneå till Salla. Det var ett område som till ytan motsvarar hela Götaland.

Det var den 30 november 1939 som Sovjetunionen angrep Finland. Helsingfors bombades, och fyra jättearméer trängde fram mot Karelska Näset, Tolvajärvi, Suomussalmi, Salla och Petsamo.

Den 12 december började Finlandskommittén sitt arbete i Sverige under mottot "Finlands sak är vår". I mitten av december hade svenska regeringen medgivit att ett frivilligt flygförband om en jaktdivision och en lätt bombgrupp fick organiseras. Tre veckor senare fanns förbandet - F 19 - på sin blivande huvudbas, en bottenfrusen havsvik söder om Kemi. Framskjutna tillfälliga baser

Bombplan av typ B 4 Hawker Hart tillhörande F 19 och flygande över Nordfinland.

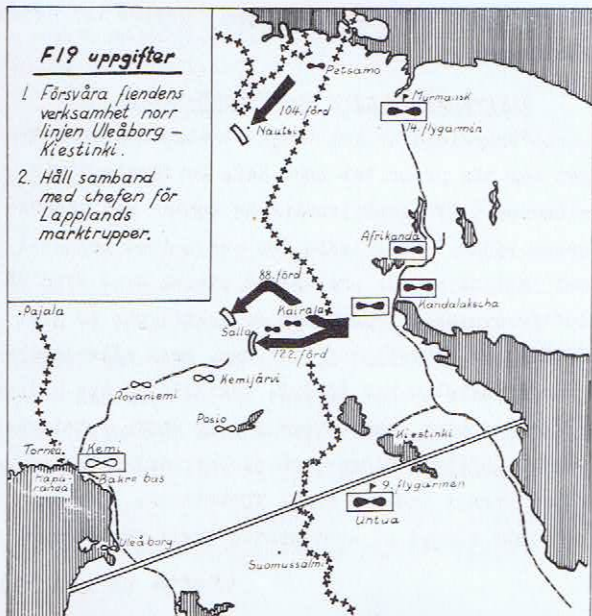
hade ordnats i riktning mot Rovaniemi, Posio, Uleåborg och Kemijärvi (se kartan).

Terrängen var knappast lik någon svensk terräng. Den bestod av tundra med gles skog, längst i norr bara dvärgbjörkar. Temperaturen var ofta -30° och himlen var oftast molnfri - s k "Molotovväder".

Till motståndare hade den svenska flygkåren 14 ryska flygarmén med baser längs norra delen av Murmanbanan. 45 ryska jaktplan och 130 bombplan hade dagligen sedan den 30 november kunnat härja fritt över Nordfinland, som helt saknade flygförsvaret. Fiendens oinskränkta luftherravälde skulle nu bestridas av en operativ flygstyrka om 8 Gloster Gladiator (J 8) och 3 lätta bombplan Hawker Hart (B 4). Ryssarnas bombplan var snabbare än de svenska jaktplanen, och B 4-ornas pres- tanda var föga imponerande.

Den första insatsen gjordes redan den 12 januari, då de finska trupperna på Sallafronten fick flygunderstöd. Fiendens stabskvarter och framskjutna flygbas vid Märkäjärvi bombades, och fordonskolonner besköts med automatkanoneld. Ett ryskt jaktplan sköts ner i luftstrid. Trycket på markfronten lättade och fienden drog sig tillbaka 5 mil österut och förskansade sig väster om Salla. Det svenska frivilligflyget led emellertid svåra förluster. Tre flygplan återvände inte. En spanare dödades och två flygförare hamnade i rysk fångenskap.

Tio dagar senare stupade ännu en svensk jaktflygare i luftstrid. Motståndet i luften var hårt,

och fiendens flygplan hade pansarskydd, vilket de svenska flygplanen saknade.

Jaktdivisionen övergick till ortsförsvaret med rotar och grupper, ibland också insatta för spaning och attack mot marktrupperna, medan bombplanen anföll fienden om nätterna.

När ordern "eld upphör" kom den 13 mars hade den svenska frivilligflygkåren kämpat i 62 dagar, av vilka 60 var flygdagar med i medeltal tio flygtimmar per dag. Tolv fiendliga flygplan hade skjutits ner eller på annat sätt förstörts, vartill kom en del osäkra fall.

De stupade svenska flygarna var löjtnant A.R. Zackau, fänrik J.M. Sjökvist och flygingenjören S.Å. Hildinger. De föll "För Nordens frihet

och Sveriges ära", som det står på de deltagande flygarnas minnesplaketter.

—ooo0ooo—